

KOKOUSHUISTIO

SIVIILIPALVELUSLAIN MUUTOKSIA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN KOKOUS

Kokousaika: 13.8.2025 klo 12.00–14.30

Kokouspaikka: Aleksanterinkatu 4–10, A113 Kierre / Teams

Läsnäolijat

Puheenjohtaja	Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla
Varapuheenjohtaja	Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö – Poissa
Sihteeristö	Aino-Inkeri Miestamo, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla Roope Palomäki, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla Marke Kuosa, Siviilipalveluskeskus – Paikalla
Työryhmän jäsenet	Tero Jokilehto, liikenne- ja viestintäministeriö – Poissa Jukka Lehtinen, opetus- ja kulttuuriministeriö – Paikalla Merja Hilpinen, opetus- ja kulttuuriministeriö – Paikalla, varajäsen Marikaisa Tiilikainen, puolustusministeriö – Paikalla Anni Pöyry, sisäministeriö – Paikalla Salla Paavilainen, sosiaali- ja terveysministeriö – Paikalla Timo Kerttula, Turvallisuuskomitean sihteeristö – Paikalla Kati Orkola, valtiovarainministeriö – Paikalla, Varajäsen Hanna Eronen-Jarva, ympäristöministeriö – Poissa Andreas Schneider, Huoltovarmuuskeskus – Paikalla Mikko Reijonen, Siviilipalveluskeskus – Paikalla

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen 12.00. Kesätauon jälkeen pidettiin esittelykierros.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (4.6.2025) pöytäkirja hyväksyttiin ilman huomautuksia.

3. Vaihdot palvelumuodosta toiseen

Aino-Inkeri Miestamo esitteli alatyöryhmässä tehtyä valmistelua. Alatyöryhmässä on työstyetty ensimmäisen kokouksen jälkeen erilaisia vaihtoehtoja palvelumuodon vaihtamiseen liittyen. Pääesikunnan kanta ei tuolloin ollut täysin selvä suhteessa hyväksilukuihin.

a) Siviilivarannosta Puolustusvoimien reserviin palaaminen

Nykyinen sääntely ei muodosta suurta käytännön tason ongelmaa, mutta muutoksella voisi olla periaatteellista merkitystä. Asiaan liittyy myös ihmisoikeusnäkökulma ja maanpuolustuksellinen intressi, vaikka Puolustusvoimien reservin kokonaisuudessa sekä reservistä siviilipalvelukseen hakeutuneiden että mahdollisesti palaavien merkitys on hyvin pieni. Alatyöryhmän keskeiset havainnot ja huolet liittyivät muun muassa hakukertojen määrään (kertausharjoitusten välttely) ja palvelusturvallisuuteen. Alatyöryhmä on muotoillut kolme vaihtoehtoista mallia siviilivarannosta PV:n reserviin palaamisesta: 1) hakeminen missä vaiheessa tahansa, 2) hakeminen ennen koulutusta tai sen jälkeen ja 3) hakeminen vasta koulutuksen jälkeen.

Keskustelussa selvennettiin nykytilaa ja siihen liittyvää problematiikkaa. Nykytilassa aloitetun täydennyspalveluksen jälkeen ei voi enää palata reserviin, mutta tämä ei ole kuitenkaan ollut määrällisesti suuri ongelma. Tänä vuonna on saapunut 1050 täydennyspalvelushakemusta ja 101 henkilöä on palannut takaisin PV:n reserviin ennen täydennyspalveluskoulutuksen aloittamista. Kielteisiä päätöksiä palaamisesta on ollut vuositasolla 0–5, mutta kohtaloonsa tyytyneistä ei ole tietoa. Keskustelussa tarkennettiin myös Puolustusvoimien käytäntöjä ja todettiin, että henkilö irtaata välittömästi PV:n reservistä siviilipalvelushakemuksen hyväksymisen jälkeen. Lisäksi palaavaa henkilöä ei sijoiteta vanhaan, purkautuneeseen sijoitukseen.

Työryhmässä pohdittiin syitä edestakaiselle liikehdinnälle, mutta aiheesta ei juurikaan ole tutkittua tietoa. Työryhmä oli yksimielinen, ettei sääntelyllä tule mahdollistaa epätarkoituksenmukaista poukoilua. Lisäksi katsottiin, että siviilipalveluksen tulee olla aina viimeinen pysäkki, kun vaihtoja rajoitetaan. Kun sääntelyn kohteena näyttäisi olevan vain marginaalinen joukko henkilöitä, työryhmässä ehdotettiin mahdollisimman yksinkertaisen mallin omaksumista eli vaihtoehtoa 1, jossa hakeminen takaisin PV:n reserviin olisi mahdollista missä vaiheessa tahansa.

b) Siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen vaihtaminen

Nykytilassa siirtyminen on mahdollista, jos velvollisen vastaavaa hakemusta ei ole hyväksytty aikaisemmin, eikä velvollinen ole aloittanut siviilipalvelusta. Vuosittain vaihtohakemuksia on ollut 150–200, joista yksittäisiä on hylätty. Alatyöryhmän keskustelussa Puolustusvoimilla toi esiin erityisesti palvelusaikaan ja palvelusturvallisuuteen liittyviä tarpeita. Siviilipalvelustoiminnan näkökulmasta taas keskeyttäminen työpalvelun aikana näyttäytyy haasteellisena.

Alatyöryhmän mielestä nykyjärjestelmä on toiminut hyvin ja vaihtamismahdollisuuden laajentamiseen liittyy vaikeita kysymyksiä. Työryhmälle esitetään kolme vaihtoehtoista mallia, jotka pohjautuvat alatyöryhmän keskusteluihin: 1) siviilipalveluksen alussa lyhyt harkinta-aika hyväksiluvulla 2) siviilipalveluksessa harkinta-aika 5,5kk hyväksiluvulla 3) siviilipalveluksen alussa lyhyt harkinta-aika ilman hyväksilukua. Jokaisessa mallissa on ongelmansa ja ne liittyvät esimerkiksi yhdenvertaisuuteen, hyväksilukuun ja palvelusaikakikkailuun. Kaikissa vaihtoehtoissa säilytettäisiin varusmiespalveluksessa suoritettujen päivien hyväksiluku siviilipalvelukseen siirryttäessä.

Keskustelussa todettiin, että Puolustusvoimien kannalta hyväksiluku varusmiespalvelukseen ei voi olla laaja, koska se eriarvoistaa palvelusta suorittavia, kun kaikkia ei voitaisi määrätä pisintä palvelusaikaa edellyttäviin koulutuksiin. Tämä puoltaisi vaihtoehtoa 3. Lisäksi lyhyt, esimerkiksi seitsemän päivän harkinta-aika siviilipalveluksen alussa ei välttämättä edellyttäisi hyväksilukua.

Työryhmässä todettiin, että jo valmiiksi ajalehtiville henkilöille muutos mahdollistaisi entistä enemmän liikkumavaraa. Työryhmä on yksimielinen, että mallin tulisi olla mahdollisimman selkeä, eikä sillä saataisi mahdollistaa kikkailua tai hyppelyä palvelumuotojen välillä. Lisäksi lähtökohtana tulisi olla, että vaihtaminen varusmiespalvelukseen olisi mahdollista vain kerran. Keskustelussa huomautettiin, että vaihtoehto 2 on hyväksilukujen ja mahdollisen kikkailun kannalta hankala ja muutenkin monimutkainen, joten vaihtoehdot 1 ja 3 voisivat olla toteuttamiskelpoisia.

Nykyään siviilipalvelushakemuksessa ja määräyksessä kerrotaan selkeästi, ettei varusmiespalvelukseen voi palata aloitetun siviilipalveluksen jälkeen. Tästä näkökulmasta 7 päivän harkinta-aika ilman hyväksilukua voisi olla riittävä, koska harkinta-aika on muutenkin jo pitkä ennen siviilipalveluksen alkua. Harkinta-ajassa siviilipalvelushakemuksen tekemisen ja siviilipalveluksen alkamisen välissä on

kuitenkin suurta vaihtelua ja Siviilipalveluskeskusta pyydettiin selvittämään tarkemmin tätä vaihteluväliä. Myöskään naisten harkinta-aika tarkastelu ei työryhmän näkemyksen mukaan ole kovinkaan verrannollinen.

Keskustelussa päädyttiin siihen, että pitkät vaihtoikkunat ja siviilipalveluspäivien hyväksiluku varusmiespalveluksessa johtavat ongelmiin, joten vaihtoehto 3 vaikuttaa tällä hetkellä parhaalta vaihtoehdolta. Lisäksi tämänkin kysymyksenasettelun suhteen todettiin, että siviilipalveluksen on vaihdoissa oltava aina viimeinen pysäkki.

4. Kokonaisturvallisuuden edistäminen

Aino-Inkeri Miestamo pohjusti tavoitetta kokonaisturvallisuuden edistämisestä siviilipalveluslaissa. Asevelvollisuuskomitea on esittänyt palveluspaikkojen rajaamista siten, että palvelus tukisi paremmin kokonaisturvallisuutta. Lisäksi komitea ehdotti, että julkinen sektori veloitettaisiin huomiomaan siviilipalvelus valmiussuunnittelussa. Esivalmisteluvaiheen selvityksen mukaan palveluspaikkajakauma heijastaa jo nykyään tätä tahtotilaa. Kytköstä kokonaisturvallisuuteen voitaisiin vahvistaa useilla keinoilla: 1) yleinen luonnehdinta kokonaisturvallisuuskystä, 2) kokonaisturvallisuustehtävien kustannusten korvaaminen, 3) julkisen sektorin velvoittaminen 4) neuvottelukunnan roolin muuttaminen, 5) koulutusjakson kokonaisturvallisuuskystä ja 6) koulutusjakson enimmäistyöajan poistaminen.

Keskustelussa todettiin velvoittamisen olevan ongelmallista, koska velvolliset ovat kuluerä ja rekrytointeja on priorisoitava, eivätkä palveluspaikat ole ilmaisseet suurta tarvetta velvollisille. Toisaalta pelkkä velvoite siviilipalvelusvelvollisten huomioimiseen valmiussuunnittelussa ei välttämättä johdan konkreettiseen paineeseen lisätä siviilipalvelusvelvollisten rekrytointia ammattilaisten sijaan. Työryhmässä keskusteltiin myös koulutusjakson sisällöistä ja ohjauksesta. Kokonaisturvallisuus on jo vahvasti mukana koulutuksessa, mutta uudistetun neuvottelukunnan kautta sisältöjä voitaisiin valvoa ja kehittää. Työryhmässä todetaan, ettei keinoon 2 ole riittävästi resursseja, mutta vaihtoehdot 1 ja 3 ovat osittain realistisia. Vaihtoehdon 3 osalta todettiin kuitenkin, että julkinen sektori voitaisiin velvoittaa lähinnä huomiomaan siviilipalvelus valmiussuunnittelussa. Velvoite ei kuitenkaan voisi kohdistua siviilipalvelusvelvollisten hyödyntämiseen, vaan kunkin organisaation olisi jatkossakin voitava arvioida siviilipalvelusvelvollisten hyödyntämistä omista lähtökohdistaan, käytössä olevat resurssit ja organisaation muut tarpeet huomioiden.

Työryhmässä keskusteltiin myös siviilipalveluksen rasittavuudesta suhteessa varusmiespalvelukseen, palveluspaikkojen kasvavasta kiinnostuksesta ja palvelustehtävien sitomisesta YTS:n strategiaan tehtäviin. Puheenjohtaja totesi jatkoon suhteen, että kaikkia esitettyjä keinoja, pl. kustannusten korvaaminen, tulee edistää.

5. Muut asiat

Työryhmälle kerrottiin seuraavien kokouksen ajankohdat ja aiheet. Jäseniä kehoitettiin täyttämään Tiimerissä taulukkoa ennen lausuntokierrosta kuultavista oman hallinnonalan tahoista.

Keskusteluun nostettiin terveydellisistä syistä varusmiespalveluksesta vapautettujen henkilöiden vapaaehtoisuuteen tai velvoittavuuteen perustuvan siviilipalveluksen suorittamisen. Työryhmän alustavassa keskustelussa katsottiin, ettei nykymalliin sovi palveluskelpoisuuden suuri merkitys, koska siviilipalvelus on luonteeltaan vakaumukseen, eikä terveydentilaan pohjautuva palvelus. Ehdotus voisi olla toteuttamiskelpoinen, jos oltaisiin rakentamassa laajaa kansalaispalvelusta. Lisäksi ehdotus voisi olla ongelmallinen palvelusturvallisuuden, varusmiespalveluksen ensisijaisuuden ja vakaumus-pohjan näkökulmasta. Ehdotuksen hyötyjä ja haasteita kootaan seuraavaan kokoukseen.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 14.09.